

היכרות עם יום הכיפורים

סליחה, סליחה

מבוא

לפי מסורת חז"ל, בראש השנה נברא העולם, ולכן החג הוא מעין יום הולדת לאנושות. כמו בכל יום הולדת, מסכמים את מה שהיה בשנה שחלפה ומאחלים איחולים לשנה הבאה. על מנת להתחיל מחדש, חובה לזכור היטב את שהיה, לשנות ולתקן את מה שאפשר, ולהתחיל בעיצוב העתיד מתוך אופטימיות ותקווה. עשרת הימים הראשונים בשנה, **מראש השנה עד יום הכיפורים**, הם יחידת זמן המוקדשת לתיקון והפקת לקחים מהעבר ולהתחלה החדשה.

במסגרת מערך השיעורים נכיר את מאפייני יום כיפור. נדגיש את האפשרות לחדש, לשנות ולתקן. נתמקד בהתרגשות ובתקווה שיש בשינוי, ובחשיבות וגם בקושי הטמונים בבקשת ובקבלת סליחה כמרכיב חשוב בדרך לשנה שתהיה, כדברי נעמי שמר, "יפה ושונה" מזו שקדמה לה.

בשיעורים מוצעת התייחסות לצדדים המסורתיים של יום הכיפורים, לסמלים עתיקים וחדשים שלו, למנהגים מסוגים שונים, ולאפשרויות מגוונות לציונו. מערך השיעורים בנוי באופן מודולרי.

המערך מבוסס על משחק זיכרון מאויר ועל סיפור ילדים. הבחירה במשחק הזיכרון נועדה להדגיש את מרכיב הזיכרון בראש השנה, ובנוסף הוא כלי שמאפשר היכרות עם החגים ולמידה עליהם גם לתלמידים שאינם קוראים/ות השאלות מדורגות לפי דרגת קושי עולה וניתן להתאימן לגיל התלמידים (או לוותר על חלק מהמשימות בהתאם לרמת האוריינות של הכיתה).

מטרות המערך

- 1 היכרות עם מאפייני החג וסמליו
- 2 זיהוי פרטים והכללה
- 3 תרגול מיומנויות אורייניות

ציוד דרוש

- קלפי משחק הזיכרון מוכנים לשימוש לפי מספר הקבוצות בכיתה
- נספחים מודפסים (בהתאם לבחירת המורה)
- אמצעי הקרנה/השמעה
- דפים, כלי כתיבה

א. פעילות פתיחה

נקרא את מילות השיר 'אני מוכן' מאת יהודה אטלס. נעצור את הקריאה לפני המילים "העיקר לא".
נבקש הצעות להמשך המשפט (אחרי "העיקר לא").

אני מוכן | יהודה אטלס

אני מוכן
לא לאכל שוקולד,
אני מוכן
שלא יקנו לי צעצועים.
אני מוכן
שלא ירשו לי לצאת לשחק,
אני מוכן
אפילו
לקבל מכות.
העיקר לא...

* לאחר שאספנו מספר תשובות נקריא את סוף השיר.

לבקש
סליחה!

נשאל: למה קשה לבקש סליחה?

ב. פעילות קבוצתית על בסיס משחק הזיכרון

- 1 נתחלק לקבוצות, ונחלק לכל קבוצה את קלפי משחק הזיכרון (נספח א). נבקש לאתר לפחות שלושה קלפים שקשורים לסליחה.

2 נשאל:

- ? אילו מהקלפים קשורים ליום הכיפורים ואילו מושגים הקשורים ליום הכיפורים אפשר להוסיף לקלפי המשחק (סעודה מפסקת, בגדים לבנים)?
- ? **דגש למורה:** ניתן להמשיך את המשחק עם תוספות הקלפים שהתלמידים הציעו.
- ? למה חשוב לזכור מה שעשינו בשנה שעברה? (נדון בקשר שבין זיכרון לסליחה; בחשיבות לזכור את מה שעשינו ובכך שאנחנו יכולים/ות להתחרט ולתקן)

שאלות לדיון

ג. סיפור ליום הכיפורים

- 1 נקרא במליאה את הסיפור 'כוונה טובה' מאת יעל גרוס-רוזן (נספח ב).

2 נשאל:

- ? מה הייתה התוכנית של הבן/הבת? האם התוכנית הצליחה?
- ? למה האמא כועסת? למה הבן/הבת בוכה?
- ? סמנו ♥ בכל שלב בסיפור בו צריך לבקש סליחה (בכיתה ב: כתבו את המילה 'סליחה' בשלבים הנכונים בסיפור).
- ? האם צריך לבקש סליחה אם קורה משהו רע בלי כוונה? (כמו בלגן במטבח כשהכוונה המקורית היתה לעזור)
- ? למה האמא לא אמרה כלום ורק חיבקה?
- ? בכיתה ב: כתבו את בקשת הסליחה של הבת/בן לאמא. כיצד האמא תגיב?
- ? האמא החליטה לבקש סליחה. כתבו (או הציגו) את בקשת הסליחה ואת התגובה.

שאלות לדיון

ד. סיכום השיעור

1 נשאל:

- ? למה חשוב לדעת לבקש סליחה? לדעת לסלוח?
- ? למה לדעתכם/ן חשוב להתחיל את השנה ביום שמוקדש לבקשת סליחה?
- ? האם הרעיון שכולם/ן מבקשים/ות סליחה באותו יום עוזר או מפריע (לבקש סליחה ו/או לסלוח)?

שאלות

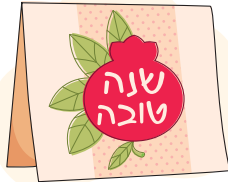
- 2 נחלק לכל תלמיד/ה עיגול דמוי מדליה (נספח ג). על צד אחד של רשום 'סליחה' ובצד השני רשום 'סלחתי'. נבקש מכל תלמיד/ה לחשוב ממי הם/ן צריכים/ות לבקש סליחה, והאם יש מישהו או מישהי שצריך לבקש את סליחתם/ן.

- ? **נשאל:** מה צריך לקרות כדי שתסלחו? נסביר שלא קל לבקש סליחה ולא קל לסלוח, כאשר זה קורה, חשוב לשים לב ואפילו להתגאות בכך.

ננחה את התלמידים/ת לצבוע ולקשט את שני צדדי המדליה (אפשר לחלק סרטים, להשחילם בקפל ולתלות על הצוואר כמדליה).

משימה

שְׁנָה טוֹבָה

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

אחול לשנה החדשה

סֵתוּ

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

בחדש תשרי מתחילה עונת הסתו

ראש השנה

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

ב-א' בתשרי מתחילה השנה העברית

מעגל השנה

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

שנים-עשר החדשים, מתשרי עד אלול

תפוח בדבש

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה

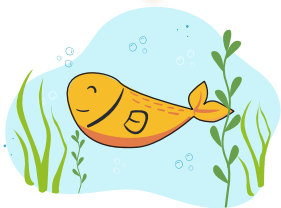
תשרי

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

החדש הראשון בשנה

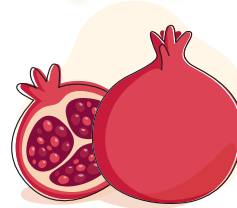
דג

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

שנהיה לראש ולא לזנב

רמון

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

שירבנו זכויותינו כרמון

תשליו

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

מנהג סמלי של השלכת המעשים הרעים למים

ניר [שדה חרוש]

מכון
שיטתים
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

בתשרי חורשים את השדות לקראת עונת הגשמים

תפלה

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

התפלות לחגי תשרי כתובות במחזור

שופר

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

ראש השנה נקרא גם 'זכרון תרועה',
ובמהלכו תוקעים בשופר

התחלה

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

ראש השנה הוא תחילת השנה העברית

חצב

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

פרח המבשר את הסתו

יום בריאת האדם

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

על פי המסורת, האדם הראשון נברא בראש השנה

יום הכפורים

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

ב-י' בתשרי מציינים את יום הכפורים

אופנים

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

ביום כפור אפשר לרכב בכבישים הריקים, אבל
כדאי להזהר

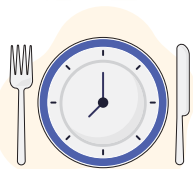
סליחה

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

אם פגענו באחר/ת נבקש סליחה

צום

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

לפי המסורת, נהוג לא לאכול ולא לשותות
ביום הכפורים

תשובה

מכון
שיטת
ארכיון התנ"ך
הקבוצי

אפשר להתחרט על דברים רעים שעשינו

'כֹּנָה טוֹבָה' | יַעֲלֵל גְּרוֹס רוֹזֵן

הָיָה מְאַחֵר וְלֹא הִצְלַחְתִּי לִישֹׁן, שָׁמַעְתִּי אֶת אִמָּא מְדַבֶּרֶת בְּטֵלְפוֹן:
"אֲנִי עֵינִי כָּל כָּךְ, נִגְמָרִים לִי הַפּוֹחוֹת, אֶצְטִיחַ לְקַחַת עוֹד מְשֻׁמְרוֹת.
בְּגִלֵּל הַמַּצָּב אֲנִי חִיָּבֶת לִהְיוֹת בַּעֲבוּדָה, אֲבָל קִשָּׁה לִי, אֲנִי מוֹדָה".

לֹא יָדַעְתִּי אִם הִיא מְדַבֶּרֶת עִם סִבָּתָא אוֹ עִם אָבִיא בַּמְּלוּאִים
הִיא הַמְּשִׁיכָה לְדַבֵּר וּבִינָתִים הַשְּׁקֵתָה עֲצִיצִים.
"אֲנִי רַק רוֹצָה חֲמֵשׁ דְּקוֹת שֶׁל שְׁקֵט, לְשֹׁבֶת עַל הַכְּרִסָּה, לְשִׁתּוֹת קָפָה,
לֶאֱכֹל פְּרוּסָה".

הקדמתי לקום, נכנסתי למטבח, להכין כריך נראה לי לא מסבך.
גררתי בשקט בשקט את הפסא אל הארון, הלחם נמצא במדף העליון.
מצאתי שקית עם לחמניות, בדרך נפלה קפסת העוגיות.
נסיתי לתפס אותה קצת מאחר, מזל שזה רק התפזר ושום דבר לא נשבר.
פתחתי במטבח את כל המגרות, חפשתי צלחת ואולי גם פרות.
מצאתי גבינה חמאה ורבה, רציתי שאמא לא תהיה רעבה.

פתאום אמא נכנסה ואמרה בקול רם: "אלוהים אדירים! מה קורה כאן?
המטבח הפוך, הכל מבלגן. צריך לנקות ונאחר לגן".

"אבל הכנתי לך כריך", התחלתי לבכות,
"רציתי שיהיו לך חמש דקות".

אמא פתחה את הפה, אבל לא אמרה
אף מלה.

רק חבקה אותי חזק חזק ללב שלה.

מדליות סליחה וסלחתי

נספח ג

פעילות סיכום

וּשְׁמַחְתִּים

סְלִיחָה